

Tantárgy címe:

Kurzus címe: Gyermekélet egykor és ma	Kreditértéke: 2
Kurzus Neptun kódja: BTP2NPR 2001	
A számonkérés módja (kollokvium. / gyakorlati jegy / beadandó dolgozat / egyéb):	

Kurzusleírás:

A kurzus keretében a gyermek és gyermekkor történeti kutatásának legfőbb kérdéseit vizsgáljuk a különböző történeti, néprajzi forrástípusokban. A 18. század második felétől a 20. század végéig a család, a gyermekélet különböző aspektusaira tekintünk rá, a változás folyamatait és azok meghatározóit feltárva. Különös hangsúlyt fektetünk a komplex szemléletre, azokra a történeti, társadalmi, kulturális, gazdasági és politikai összetevőkre, amelyek napjainkig meghatározzák ezeket a kérdéseket. A változásokat és a folyamatokat történeti perspektívából és a különböző etnikai, felekezeti, társadalmi, státuszbeli különbségekből adódó sajátosságok összehasonlítása alapján szemléljük, és megkeressük a kapcsolódásokat a különböző doktori témákon belül.

Órák témái:

1-2. A családhoz, az anyasághoz, a születéshez és a gyermekhez kapcsolódó fogalmak és azok értelmezése a különböző tudományos diskurzusokban.

A gyermek és gyermekkor történeti kutatásának legfőbb állomásai, kiindulva *Philippe Ariès* *L'enfant et la vie familiale sous l'Ancien Régime*, 1960. (A gyermek és a családi élet az ancien régime korában, 1987) című munkájától, követve annak hatását a nemzetközi és hazai kutatásokra és a tudományos szemléletre.

A család és a gyermek a különböző forrástípusokban – a forráskritika fontossága. Az adott doktori témák kapcsolata a kurzus tematikájával.

3-4. A gyermek életét meghatározó tényezők: történeti, gazdasági, társadalmi, kulturális, politikai kontextusok – nemzetközi kitekintéssel.

A háborúk, a társadalmi, gazdasági válságok, különböző politikai rendszerek hatása a családra és a gyermekéletre.

5-6. A gyermek helye és szerepe a változó családban, a rokonsági, műrokonsági rendszerben; a családi állapot változásával: árva, félárva, mostohagyerek, örökbefogadott, féltestvér, megesett lány gyermeke, lelencke adott; törvényes és törvénytelen státusz jogi és társadalmi vonatkozásai.

7-8. A munka és a gyermek. A gyermekmunka fogalma, területei – kutatásának nemzetközi és hazai története.

a.) A gyermekmunka a nevelési stratégia része.

b.) A gyermekmunka, mint társadalmi, gazdasági, egészségügyi, kriminológiai és szociálpolitikai kérdés (válságok, inségek, kényszerhelyzetek)

9-10. Összefoglalás. A gyermeknevelési stratégiák változása a 19-20. században – történeti, társadalomnéprajzi áttekintés. Az oktatási intézmények hatása a családi szocializációra.

Alapirodalom és ajánlott irodalom (jegyzet, tankönyv) felsorolása bibliográfiai adatokkal (szerző, cím, kiadás adatai, (esetleg oldalak), ISBN)

Ariès, Philippe *L'Enfant et la vie familiale sous l'Ancien Régime*. Éditions du Seuil, Paris, 1960. Magyarul: *Gyermek, család, halál*. Gondolat, Budapest, 1987.

Bálint Alice: *Anyá és gyermek*. Pantheon, Budapest, 1941.

Chyzer Béla: *A gyermekmunka Magyarországon*. Az Országos Gyermekvédő Liga Kiadása, Budapest, 1909. http://mtda.hu/books/a_gyermekmunka.pdf

Deáky Zita: „Jó kis fiúk és leánykák”. *A kisgyermekkor történeti néprajza Magyarországon*. Századvég, Budapest, 2011.

Deáky Zita: *Gyermekek és serdülők munkája Magyarországon a 19. századtól a második világháborúig*. Gondolat, Budapest, 2015.

Deáky Zita – Krász Lilla: *Minden dolgok kezdete: A születés kultúrtörténete Magyarországon (XVI–XX. század)*. Századvég, Budapest, 2005.

DeMause (ed.): *The History of Childhood*. The Psychohistory Press, New York, 1974.

Erdélyi Gabriella (szerk.): *Érzelmek és mostohák. Mozaikcsaládok a régi Magyarországon, 1500–1850*. Budapest: MTA BTK, Magyar Családtörténetek: Tanulmányok, 4. 2019.

Erdélyi Gabriella (szerk.): *Özvegyek és árvák a régi Magyarországon (1550–1940)*. BTK, 2020. Magyar Családtörténetek: Tanulmányok, 5. 2020.

Goose, Nige – Honeyman, Katrina ed.: *Childhood and Child Labour in Industrial England: Diversity and Agency, 1750–1914*. Farnham: Ashgate, 2013.

Haar, Heinrich von: *Kinderarbeit in Deutschland. Dokumentation und Analyse*. Berlin: Kulturmaschinen Verlag, 2010.

Larass, Petra (Hrsg.): *Kindsein kein Kinderspiel. Das Jahrhundert des Kindes 1900–1999*. Frankesche Stiftungen, Halle 2000.

Péter Katalin (szerk.): *Gyermek a kora újkori Magyarországon*. Budapest, 1996.

Pollock, Linda: *Forgotten Children. Parent–child relations from 1500 to 1900*. Cambridge University Press, London, New York, 1983.

Pukánszky Béla: *A gyermekkor története*. Műszaki Kiadó, Budapest, 2001.

Vajda Zsuzsanna: *Kultúra és szocializáció. Gyermekkor a kulturális-társadalmi változások kontextusában*. Budapest, 2011.

Zimmermann, Stefan – Brugger, Christine (ed.): *Die Schwabenkinder. Arbeit in der Fremde vom 17. bis 20. Jahrhundert*. Bauernhaus–Museum Wolfegg, 2012.